

Erotika v umění

Všechny obory umění ve všech kulturách, které kdy zobrazovaly člověka, zpodobňovaly především ženy. Žádný sloh ani styl se této základní tématice nevyhnul. Žena byla vždy romantickou múzou básníků, romanopisců, malířů, sochařů i hudebníků. Většinu lidské historie byla viděna očima muže, a proto je často zobrazována s jemným či silnějším erotickým podtextem. Bylo to i proto, že se ženám podařilo emancipovat se až v posledních devadesáti letech. Celá předchozí tisíciletí byli umělci takřka výlučně muži. Pokud žena vůbec dostala prostor a odvalu tvořit, často volila mužský pseudonym.

TEXT ING. SIMONA ŠUSTKOVÁ, 1. VICEPREZIDENTKA ASOCIACE STAROŽITNÍKŮ, Z.S.,
FOTO ALMA ANTIQUE, AUKČNÍ DŮM VALENTINUM VII.

Se ženou jako s inspirací se setkáváme v antice prochnuté erotikou, v cudném středověku, v klasických dílech renesance, ve smyslném baroku, v revolučním impresionismu a poklonu ženské kráse skládali i výtvarní umělci ve 20. století. Ideál krásy se v dlouhé historii měnil, ať už šlo o úzké boky a malá ňadra, bujně široké boky a vlnatá poprsí, dětsky štíhlá těla, úzký pas a oblé boky, atd. Korunou krásy byly např. vlasy, ruce, kotníky či ňadra.

Začneme-li v době kamenné, najdeme symboliku ženské postavy, která se stala projevem prvotního umění, již na skalních malbách z pozdního paleolitu. Sochařství je reprezentováno například Věstonickou venuší.

Antika sexualitu chápala jako přirozenou součást života, což můžeme vidět na výjevech na řeckých vázách či na erotických scénách zdobících soukromé domy v Pompejích.

Poté určovala evropskou morálku na více než tisíciletí křesťanská církev, asketická a vůči sexualitě až nepřátelská. Tato dlouhá epocha cudnosti se začala zvolna proměňovat až s renesančním znovuoživením klasických antických ideálů fyzické krásy. Přibližně do roku 1400 bylo možné zobrazovat ženy pouze v křesťanských souvislostech, přičemž typ gotické postavy, štíhlé, subtilní s dlouhým krkem, téměř smazával rozdíly mezi pohlavími. Vzpomeňme například J. van Eyckovu Evu s Adamem na gentském oltáři z roku 1432.

O padesát let později, v roce 1485, se umělec rané italské renesance S. Botticelli odvážil představit své pojetí dokonalé ženské krásy a harmonie na obraze Zrození Venuše. V renesanci si malíři díky obnoveným úvahám o antice konečně mohli dovolit zobrazit ženské tělo v mytologickém kontextu. Na scénu vstoupila vedle Adama a Evy také Venuše s Amorem nebo Zeus a Afrodita.

Počátkem 16. století Giorgione ztvárnil Spící Venuši, necudně krásnou nahou dívku odkazující na římskou Venuši. Vrcholem tohoto období byla benátská škola reprezentovaná Tizianem a jeho Venuší urbínskou (1538).

Ještě v klasicismu a romantismu 19. století bylo zpodobnění ženské krásy vázáno na mytologické či historické náměty (např. F. Goya). Teprve generace francouzských impresionistů ukázala na obrazech nahotu jako samostatný umělecký obor (např. E. Manet a jeho Snídaně v trávě a Olympie, 1863). Impresionisté přenesli na plátno smysluplnost (např. A. Renoir), indiskrétní pohled na ženskou nahotu (např. E. Degas či T. Lautrec) či pohled na domorodé nahé dívky (P. Gauguin). Úplně nové ztvárnění ženy přinesl P. Picasso v roce 1906–1907 obrazem Avignonské slečny, následován Modiglianem, M. Chagallem, G. Klimtem, E. Schielelem.

Podívejme se do 20. století. Ženy se zapojily do všech oborů lidské činnosti. Nejvýrazněji se tato změna projevila v pohledu sochařů, tvořících drobné bronzové plastiky. Francouz D. Chiparus se proslavil figurami tanečnic v detailně propracovaných kostýmech. F. Preiss našel inspiraci mezi sportovkyněmi v Berlíně v roce 1936 a jeho figury hýřily zdravím a fyzickou kondicí amazonek.

B. Zach, německý sochař, zachytil ve svých modelech erotiku a sexuální svobodu dekadentní berlínské společnosti. Poněkud jinak zpodobnil ženy Rakušan J. Lorenzl, který zdůrazňoval rysy obličejů a půvabně protahoval končetiny, takže jeho sochy jsou temperamentní a živé. V Čechách byl velmi populární obdivovatel ženského aktu J. Horejc, představitel 20. až 40. let 20. století.

Tématu erotika v umění se bude věnovat nadcházející jarní veletrh Antique, který proběhne od 21. 4. do 24. 4. 2016 v Novoměstské radnici na Karlově náměstí v Praze. ✘

■ Miska se stojící polonahou dívkou, Čechy, Březová (Pirkenhammer), 20. – 30. léta 20. století, styl art deco, porcelán

■ Nahá dívka stojící na kouli, Německo, Bavorsko, Hutschenreuther, 20. – 30. léta 20. století, styl art deco

■ Josef Lorenzl (1892-1950), Nahá dívka stojící na jedné noze, stříbrněný bronz na bílém mramoru